

Agata Domachowska

Albania: zmiany w rządzie premiera Ediego Ramy

Na początku września 2023 r. premier Albanii Edi Rama dokonał zmian personalnych w składzie swojego trzeciego już gabinetu oraz w rządzącej Partii Socjalistycznej (PS). Jest to zapowiedź reorganizacji struktur wewnętrznych ugrupowania oraz przygotowania nowej strategii działania na drugą połowę rządów. Część wdrożonych zmian personalnych może mieć związek z dochodzeniami prowadzonymi przez albańską Specjalną Instytucję Antykorupcyjną (SPAK).

Trzeci rząd premiera Ediego Ramy. Premier Edi Rama stoi na czele kolejnych rządów w Albanii od 2013 r. Po ostatnich wyborach parlamentarnych z 2021 r. Partia Socjalistyczna, której jest przewodniczącym, otrzymała trzeci z kolei mandat do sprawowania rządów. Jednocześnie ugrupowanie to rządzi w niemal wszystkich okręgach w kraju i doprowadziło do wyboru własnego kandydata na urząd prezydenta Albanii, którym od 2022 r. jest Bajram Begaj. W praktyce oznacza to, że premier E. Rama ma najsilniejszą pozycję w Albanii i odpowiada za wszelkie decyzje personalne, dotyczące najważniejszych osób w państwie. Od momentu powołania swego trzeciego gabinetu (2021 r.) premier dokonał już w nim kilku ważnych zmian.

W 2022 r. zdymisjonowany został ówczesny wicepremier, Arben Ahmetaj, bardzo bliski współpracownik premiera. Na jego miejsce powołano Belindę Balluku, która od 2019 r. pełniła funkcję ministra infrastruktury i energii. Natomiast na początku lipca 2023 r. premier odwołał ministra spraw wewnętrznych Blediego Çuçiego i mianował na jego miejsce Taulanta Ballę. Zdymisjonowany został także negocjator ds. integracji z Unią Europejską Zef Mazi, którego zastąpiła Majlinda Dhuka.

Dymisjonując wicepremiera A. Ahmetaja, premier podkreślał przede wszystkim jego zasługi na rzecz odbudowy Albanii po tragicznych trzęsieniach, z jakimi kraj ten musiał się zmierzyć w 2019 r. Jednak rok po jego odwołaniu (14 lipca 2023 r.) w parlamencie albańskim przegłosowano wniosek o odebranie mu immunitetu w związku ze śledztwem prowadzonym przez Specjalną Instytucję Antykorupcyjną (*Struktura e Posaçme Anti-Korrupsion*, SPAK). A. Ahmetaj jest podejrzewany o korupcję, pranie brudnych pieniędzy oraz zatajenie majątku. Do nieprawidłowości miało bowiem dojść m.in. podczas przygotowywania umów z firmami, które miały zająć się eksploatacją śmieci w spalarniach w Elbasan, Fierze oraz w Tiranie. W tej sprawie zatrzymany już został Lefter Koka, były minister środowiska (w latach 2013-2017), oraz parlamentarzysta PS Alqi Blako. A. Ahmetajowi udało się jednak opuścić Albanię, zanim doszło do jego aresztowania. Jak twierdzi jego prawnik, były wicepremier ma przebywać obecnie w Wielkiej Brytanii. SPAK uznała zatem go za osobę poszukiwaną, o czym zostały poinformowane zarówno Interpol, jak i inne międzynarodowe organy ścigania.

Kolejne dymisje w albańskim rządzie. 4 września 2023 r., w czasie trwającego Zgromadzenia Partii Socjalistycznej, premier E. Rama poinformował o podjęciu decyzji dotyczącej dymisji sześciu ministrów, rozwiązaniu jednego ministerstwa i utworzeniu nowego. Przedstawił jednocześnie kandydatów na nowych ministrów. Zdecydował zatem, że Olta Xhaçka (minister ds. europejskich i spraw zagranicznych)¹, Frida Krifca² (minister rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich), Evis Kushi (minister ds. edukacji i sportu), Edona Bilali (minister stanu ds.

¹ Co ciekawe, mąż zdymisjonowanej minister ds. europejskich i spraw zagranicznych oraz były parlamentarzysta PS Artan Gaci został uznany przez rząd premiera E. Ramy za inwestora strategicznego i otrzymał pozwolenie na budowę kompleksu turystycznego w miejscowości Himara. Informacja ta wzbudziła wątpliwości opozycji co do bezstronności podjętej w tej sprawie decyzji.

² Warto podkreślić, że kilka tygodni przed dymisją Komisja Europejska ogłosiła tymczasowe zawieszenie finansowania wsparcia dla albańskiego rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich w tym państwie. Decyzja ta miała zapaść na podstawie informacji otrzymanych od Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych.

przedsiębiorczości i klimatu biznesowego), Milva Ekonomi (minister stanu ds. standardów i usług – ministerstwo zostało rozwiązane) nie będą już członkami rządu, natomiast w przypadku Ogerty Manastirliu (dotychczas minister zdrowia i ochrony socjalnej) i Deliny Ibrahimaj (dotychczas minister finansów i gospodarki) doszło do zmiany ministerstw (zob. tabela 1). Nowym szefem albańskiej dyplomacji został Igli Hasani – i to w sytuacji, kiedy Albania przejęła 1 września przewodnictwo w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. I. Hasani wcześniej pracował przy OBWE i posiada wieloletnie doświadczenie zarówno w obszarze polityki zagranicznej, jak i obronnej. Kolejną nową osobą w rządzie jest Albana Koçiu, która od tej pory będzie kierowała Ministerstwem Zdrowia i Ochrony Socjalnej. Po dwóch latach przerwy do rządu na urząd ministra rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich powróciła Anita Denaj, która w okresie 2019-2021 kierowała Ministerstwem Finansów i Gospodarki. Natomiast na czele nowo utworzonego Ministerstwa Stanu ds. Samorządu Lokalnego stanie Arbjan Mazniku, dotychczasowy zastępca burmistrza Tirany Eriona Velija (członka PS).

Należy dodać, że na miesiąc przed planowanym nadzwyczajnym posiedzeniem kongresu PS dokonano również zmian w sekretariacie ugrupowania. Nowymi sekretarzami PS zostali: Ardjan Çela, Eduard Ndreca, Evis Kushi, Etjen Xhafa, Romina Kuko, Ardian Salianji i Milva Ekonomi, która po odejściu z ministerstwa ma zająć się kwestiami programowymi partii. Na październikowym kongresie mają zostać wypracowane i przedyskutowane nowe programy działania partii. Ma nastąpić reorganizacja rządzącego ugrupowania, tak aby rząd mógł sprawniej funkcjonować. Podczas swego długiego przemówienia wygłoszonego w czasie trwania Zgromadzenia PS premier E. Rama przede wszystkim przestrzegał członków własnej partii, aby nie bogacili się na pracy innych osób. Podkreślił także, iż rząd w żadnym wypadku nie zamierza przeszkadzać w pracy funkcjonariuszom SPAK, ponieważ Partia Socjalistyczna nie może tolerować nikogo, kto nadużywa swojego stanowiska dla osobistych korzyści.

Tabela 1. Zmiany w rządzie premiera E. Ramy (wrzesień 2023 r.)

Ministerstwo	Odwołany minister	Nowy minister
Ministerstwo ds. Europejskich i Spraw Zagranicznych	Olta Xhaçka	Igli Hasani
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich	Frida Krifca	Anila Denaj
Ministerstwo Finansów i Gospodarki	Delina Ibrahimaj	Ervin Mete
Ministerstwo Edukacji i Sportu	Evis Kushi	Oferta Manastirliu
Ministerstwo Zdrowia i Ochrony Socjalnej	Ogerta Manastirliu	Albana Koçiu
Minister Stanu ds. Przedsiębiorczości i Klimatu Biznesowego	Edona Bilali	Delina Ibrahimaj
Minister Stanu ds. Samorządu Lokalnego	–	Arbjan Mazniku

Minister Stanu ds. Standardów i Usług	Mivla Ekonomi	*Ministerstwo zostało rozwiązane
---------------------------------------	---------------	----------------------------------

Wnioski. Na półmetku trzeciej kadencji rządu decyzje personalne podjęte przez premiera E. Ramę mają na celu poprawę wizerunku jego gabinetu oraz partii (nie tylko w samej Albanii, ale przede wszystkim na arenie międzynarodowej, o czym świadczy zmiana na stanowisku zarówno ministra ds. europejskich i spraw zagranicznych, jak i ministra rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich). Należy spodziewać się kolejnych zmian również na szczeblu lokalnym – w poszczególnych oddziałach regionalnych Partii Socjalistycznej.

Chociaż w wyniku odświeżenia składu rządu stanowiska utraciło wielu ministrów, w rzeczywistości są to nie aż tak znaczące zmiany, biorąc pod uwagę fakt, że nowymi ministrami zostali przede wszystkim parlamentarzyści PS czy też osoby, które zasiadały już we wcześniejszych gabinetach premiera Ramy. Co więcej, nie stanowią one zagrożenia dla silnej pozycji E. Ramy, który ani w rządzie, ani wewnątrz partii nie ma politycznych konkurentów. W przyszłości pretendentem do objęcia przewodnictwa w PS może być burmistrz Tirany, E. Veliaj. Jednak pomimo znaczącej popularności, Veliaj wciąż pozostaje w cieniu E. Ramy.

Mając na uwadze wcześniejsze zmiany przeprowadzane przez premiera E. Ramę, można przypuszczać, że przynajmniej część z nich podyktowanych jest potencjalnymi problemami z wymiarem sprawiedliwości niektórych polityków PS. W związku z tym premier stara się uprzedzać fakty i niejako „zawczasu” oczyszczać swój rząd potencjalnie z polityków, którzy mogą spotkać się z poważnymi zarzutami ze strony wymiaru sprawiedliwości.

SPAK, powołana do życia w 2019 r., prowadzi coraz więcej spraw wobec członków partii rządzącej czy też osób z nią związanych. Jednak premier E. Rama konsekwentnie twierdzi, że jest to zawsze osobista odpowiedzialność każdego polityka, odsuwając obowiązek przyjęcia na siebie chociaż części odpowiedzialności za mianowanie na stanowiska osób, które sprawując najważniejsze funkcje w państwie, miały dopuścić się złamania prawa.